

Kap 109 : Silvia Sommerlath (1974-1975) (III) – Mellan två olympiader.

Vi skriver nu 1974. Silvia hade tänkt sig att medverka vid skid-vm i Falun 16-24 februari för att skaffa sig erfarenheter och träffa Carl Gustaf men tvekade med tanke på de befarade skrivierna. Hennes närmaste chef Emmy Schwabe tyckte dessutom att det var för tidigt med studiebesök. Bättre att hon satte sig in i verksamheten först. Alla tidningar, såväl svenska som tyska, visste nu vem hon var men inte var hon höll hus. Det fanns journalister stationerade utanför hennes våning i München, utanför föräldrarnas våning i Heidelberg och utanför hennes arbetsplats i Innsbruck. Journalisterna ringde på hos föräldrarna men dessa vägrade öppna, efter ett tag vägrade de också svara i telefon. Sedan gick de under jorden (reste till vänner, noga räknat). Inför jobbstarten var Silvia på ett kort besök.

Jag var i Heidelberg hos mina föräldrar, med pressen hack i häl. Jag hade ett möte [med en tandläkare] inbokat på eftermiddagen. På förmiddagen sa min far: »Det står en journalist här runt hörnet och väntar.« »Jaha«, sa jag och tänkte inte så mycket på det. Vi åt lunch och så skulle jag iväg till mitt möte. Då hörde jag två män diskutera ganska högljutt framför ytterdörren. Den ene sa något som jag inte uppfattade, varpå den andre svarade: »We don't do this in Sweden« – sånt gör man inte i Sverige. Jag tittade ut genom fönstret och såg att den ene var en tysk journalist, den andre en äldre svensk journalist som jag inte sett förut (men som jag senare kom att träffa flera gånger). Den svenske journalisten visste nog inte hur mycket han hjälpte mig den där gången genom att förhindra något som antagligen inte var så trevligt.

Allmänt sett är svenska journalister fina och hyggliga, men det finns undantag. Och numera när jag konfronteras med dem, tänker jag alltid på journalisten som sa: »We don't do this in Sweden«. Jag tycker att det var fint.¹ [Silvia förefaller ända från barnben ha hört positiva saker om Sverige. Hennes far berättade efter sina besök där att "Sverige var så rent, så blågult, så vänligt, så korrekt".]

Den svenske journalisten förefaller ha varit Vecko Journalens Michael Jägerblom som därefter fick en intervju med Walther. Denne ville inte kommentera en eventuell förlovning mellan Carl Gustaf och Silvia men gjorde en slags ”principdeklaration”: ”Min dotter är en vuxen människa och gör vad hon finner riktigt. Hon ska gifta sig med den man hon älskar – även om han är kung. Han får för resten gärna vara kung!”² Jägerblom försökte även med måttligt resultat kontrollera några faktauppgifter. Silvia eller hennes vänner tycks ha spritt ut att hon var tre år yngre än Carl Gustaf och jämnhög, vilket Walther vägrade kommentera. (Silvias längd förefaller en statshemlighet. Det finns inga samstämmiga uppgifter.) Föräldrarnas tystlåtenhet tycks till en del berott på att Silvia inte anförtrorde sig åt dem utan de fick följa händelseutvecklingen genom tidningsskrivierna. De var mycket oroliga för hur förhållandet skulle sluta. Framförallt för att de trodde henne så oerfaren:

Telefonintervju med Walther januari 1975:

* Har ni träffat kung Carl Gustaf någon gång?

– Personligen? Oh nej. Inte heller har Silvia berättat något om honom.

* Hur länge har ni vetat om er dotters vänskap för svenske kungen?

– Faktiskt inte förrän jag kunde läsa om den i tyska tidningar. Men de har hållit mig desto mer väl underrättade.³

¹ Magnergård Bjers, 2001.

² Michael Jägerblom. Silvia Sommerlath - visst passar hon till drottning! Vecko Journalen, 1974:4.

³ Hänt i veckan, 1975:3.

Intervju med Alice mars 1977: "Min man och jag var hemskt oroliga för att hon skulle bli en leksak för kungen, ett äventyr. Vi var ledsna för hennes skull. Silvia berättade ingenting för oss förrän en vecka före den officiella förlovningen. Vi har ju uppfostrat Silvia väldigt strängt. När hon var yngre fick hon aldrig gå någonstans ensam. Det var absolut omöjligt för henne. Hennes bröder följde henne överallt."⁴

Silvia installerade sig därefter i Innsbruck och begravde sig i sitt nya arbetet. Första tiden var det en massa att läsa in om Innsbrucks historia. Journalisterna var så störande att hon höll sig gömd i byn Igis. Hon hade 25 pärmar ansökningshandlingar att gå igenom för att välja ut 200 värdinnor bland de 1000 som sökte. Carl Gustaf lärde sig att inte ringa för tidigt. Silvia behövde sina koppar kaffe för att komma igång om mornarna. Lönen var 2100 kronor i månaden plus traktamente och fri bostad. Generalsekreterare i organisationskommittén var juristen Karl Heinz Klee. Ordf i kommittén var ortens borgmästare Alois Lugger. Protokollchef var Emmy Schwabe. Alla hade lång tidigare erfarenhet av liknande evenemang. Ingen av dem tycks ha haft något emot ståhejet omkring Silvia eftersom det gav extra reklam. Silvia behövde inte visa sig för omgivningen lika ofta som i München vilket hon var tacksam för. Hon lät trycka upp en pressrelease:

För att stoppa alla spekulationer över mitt privatliv vill jag hänvisa till det faktum att jag har ingått ett fast avtal med organisationskommittén för de tolfte olympiska vinterspelen i Innsbruck 1976 och att jag därmed har förbundit mig att arbeta de två närmaste åren i Innsbruck och ägna all min tid och all min kraft åt detta arbete.

Jag ser ingen anledning, varken nu eller i framtiden, att ge en intervju om mitt privatliv och ber er ha förståelse för att jag av rättviseskäl mot era frånvarande kolleger och er sinsemellan inte kan avvika från denna linje.⁵

Denna tycks ha delats ut under en mer än vanligt kaotisk presskonferens:

Personligen kan man likna situationen vid en belägring. Den österrikiska polisen ligger i högsta beredskap. I det flotta och nybyggda högkvarteret där OS-kommittén håller till är allt avspärrat. Överallt finns det civilklädda herrar med walkie-talkie. I tredje våningen ligger högkvarteret. Det är där generalsekreterare Karl-Heinz Klee finns. Enligt välinformerade källor lär han ha gått ned 6 kilo från den stund Silvia Sommerlath anlände till Innsbruck. Klee och hans medarbetare leker kurragömma. Sammanträdena äger rum nere i byggnadens garage eller i privatvåningar runt i stan. Varje hiss är utrustad med de största poliserna. Dom kollar att ingen obehörig kommer in. En transport med läskedrycker och en sekreterare utlöser genast storlarm hos världspressens utsända. SE:s fotograf Jan-Olof Fritze hade fått information om att doktor Klee skulle hålla presskonferens. Som alla andra människor tog han hissen. Men innan han visste ordet av hade Innsbrucks polischef träffat honom på hakan med en riktig Ingo-höger.

...

Doktor Klee kallar till presskonferens. [Hans stående replik är: "Ni förstår, hon är här för att arbeta. Därför kan hon helt enkel inte ställa upp och prata med er."] En sekreterare i kort-kort står mitt på golvet i det magnifika rummet och delar ut stencilerade papper. Det är doldisen Silvia som skrivit till oss. "Jag vill vara ifred och

⁴ Franz-Josef Wagner. Intervju med Silvias mor. Bild am Sonntag. I: Svensk Damtidning, 1977:18.

⁵ Bo Hansson. Allers utsända genom "järnridån". Allers, 1974:10.

tänker inte ställa upp och berätta om mitt privatliv. Snälla, låt mej få arbeta i lugn och ro." En blek men fattad tysk journalist blir arg. Hon skriker: – Jag vill bara tala om för er, herr Klee, att vi kommer att skandalisera er om ni inte låter oss prata med Sommerlath. Förresten – hur har hon fått arbetstillstånd? Hon är ju tyska!

...

Men vi hittar Silvia till sist. Efter ett tips från en god vän som kan berätta att Silvia minsann ska äta middag med några arbetskamrater. Silvia sitter och pengar i maten och tittar dolskt mot oss när vi dyker upp på krogen.

– Goddag, säger vi, vi kommer från Sverige. Tänker ni bli svensk drottning, Fraülein?
– Det är inte alls aktuellt med något giftermål. Jag känner den svenske kungen mycket bra, vi är goda vänner, det är allt. Är det så underligt att unga människor möts och har roligt?

– Känner ni er trött?

– Jag är sliten, pressad och snart vill jag bara gråta. Kan ni tänka er att ha över 250 journalister och fotografer som en svans vart ni än går? Det är som en mardröm. Kan ni inte låta oss vara ifred nu?

– Ringen ni bär, är det en förlovningsring?

– O, nej, det är bara en vanlig ring med en diamant.

Silvia fingrar förstrött på ringen när vi lämnar restaurangen.⁶

Silvia stötte även ihop med Hänt i Veckan-journalisten Kerstin Chrigström & fotografen Charles Hammarsten. Det blev både en bild och en fråga: ”– Hur är det egentligen mellan kungen och dig?” Silvia: ”– Usch vilken fråga.” Varpå Silvia efter vanligheten började prata om ditt och datt. Hon klagade efteråt sin nöd i brev till väninnorna: ”Jag kan inte göra någonting längre. Inte ens gå ut och äta. Jag livnar mig på leverpastej och franskbröd.”⁷ – ”Det är tur att jag äger så lite kläder. Allt ryms i en resväska. Den packar jag på ingen tid alls, sen kan jag bara försvinna.”⁸

Under året söktes Silvia av 300-400 journalister. Hovets presstalesman Sten Egnell ringde i mitten av januari till svenska ambassaden i Bonn och bad dem försöka få ett slut på åtminstone de tyska skrivierna. Svårt att från Sverige censurera tysk press dock. Några förhoppningsfulla fotografer väntade alltid utanför kontorsbyggnaden. Silvia höll hövlig distans. När någon tilltalade henne ”Silvia” var svaret ”fröken Sommerlath om jag får be”. Hon försågs mot sin vilja med livvakter. (Enligt en annan version med civila ”skyddsvakter” = ett par kolleger från sekretariatet.) Hon lade sig till med peruk, en blond och en mörk, för att inte bli igenkänd och flyttade ofta mellan sin mycket spartanska etta, en andrahandslägenhet i universitetskvarteren, Ampferstrasse 8, en våning i samma hus som svenska konsulatet, Salurnerstrasse 11, och olika hotellrum. Ibland förklädde sig någon väninna för att dra uppmärksamheten till sig och låta Silvia smita undan obemärkt efter arbetsdagens slut, hem eller till något aktivitet. Efteråt förnekade Silvia detta med perukerna. Det finns inte heller några sådana fotografier. Silvia tyckte Innsbruck var en mycket trevliga stad. Alpnaturen var hisnande. Hon fotvandrade i bergen och gick ofta på operan och teatern som hade fantastiska gästspel. Inget nattklubbliv dock. Umgänget höll sig inom vänkretsen. Carl Gustaf skickade rosor och friade flera gånger över telefonen. Silvia hade direktnummer till Carl Gustafs våning på slottet.

⁶ Jag vill bara gråta. SE, 1974:4.

⁷ Året Runt, 1986:25,

⁸ Året Runt, 1986:25,

Hon avböjde (nästan) alla intervjuer. De journalister som framhärdat avfärdades med att förhållandet var slut. I mars var Silvia i München för att studera organisationen omkring världsmästerskapet i konståkning där. Hon träffade gamla vänner som naturligtvis var nyfikna. Silvia sade nada, ryckte på axlarna och de fick intrycket att allt var över och att hon helst ville glömma. En av dem kommenterade efteråt: ”Hon är en modern kvinna som går sin egen väg med eller utan kunglig eskort. Dessutom är hon ekonomiskt oberoende.”⁹ (Enligt en uppgift hade Silvia vid det laget faktiskt börjat ångra sig. Hon påstås ha genomgått något av en karaktärsförändring. 1973-1974 förvandlades hon från sitt glada och utåtriktade jag till en skygg och misstänksam Greta Garbo. Skriverierna, både de svenska och de tyska, hjälpte inte upp stämningen. Hon antyddes vara en kreolsk klättermus m m. Hovet ville inte att hon yttrade sig men det var ingen risk. ”Ingen journalist får ur mig ens vad klockan är”, försäkrade hon prinsessan Birgitta.)

Eftersom Carl Gustaf ringde via arbetsplatsens växel och uppenbarligen presenterade sig under sitt rätta namn när han sökte Silvia var alla mycket engagerade i hur det skulle gå. Till Carl Gustafs födelsedag samlade kontorsflickorna på 3:e våningen ihop till en flaska sekt och bjöd ner Silvia från 4:e våningen att dricka kungens skål till levande ljus. Silvia log, tackade och tömde glaset.

Hon följde intresserat de svenska skriverierna genom telefonsamtal med journalisten Norbert Loh. Denne kunde tillräckligt mycket danska för att även översätta de svenska tidningarna åt henne. Silvia kommenterade omväxlande artiklarna med ”ohh” eller med ”ahh”. Tolka det den som kan. Med alla skrivelser trodde sig Silvia till slut alltid igenkänd. Efteråt berättade hon en lång historia vars sensmoral förefaller vara att hon vid den här tidpunkten inte längre kunde skilja mellan det bemötande hon fick i egenskap av sin person och det bemötande hon fick i egenskap av sin sociala position. Det oroade henne. Hon erbjöds stora summor att vara värdinna vid modevisningar och utställningar, t o m pengar för att äta på någon viss restaurang eller ta in på något visst hotell. Helt okända personer ringde och bjöd henne på fest med hänvisning till deras gamla vänskap.

Den 1-9 mars skidsemestrade Carl Gustaf i Zermatt utan Silvia. Som vanligt under semestrarna var det inkognito som ”hertig av Jämtland”. De hade planer att då träffas i München men det var för många journalister kring dem båda. De skall ha träffats genom att Silvia tog skidliften från den italienska sidan upp till tullstationen och sedan skidor ned till Zermatt.¹⁰ Det dröjde till Carl Gustafs födelsedag innan de sågs igen. Hemlighetsmakeriet var omfattande. Carl Gustaf lät sig fotograferas i sällskap med andra kvinnor för att verka upptagen av annat. Det finns gott om överifierade historier från denna tid. Hon skall ha hämtats med ett privatplan i Innsbruck ”av en edsvuren kapten”, flugits till F1 i Västerås och därifrån med helikopter till Noppe Lewenhaupts gods Geddeholm inte långt därifrån. I Geddeholm var de den 19-21 april. Noppe ordnade en fest där alla bar bygdedräkter och de red runt i trakten. Hon skall även ha flugits till Nämndö där hon och Carl Gustaf sammanstrålade i Sten Krügers sommarvilla Ideborg på Bullerö och hos familjen Stenbocks gård Sundby på Ornö. I regel tycks det dock varit reguljärflyg eller tåg och därefter bil.

I samband med prinsessan Christinas bröllop den 15 juni 1974 besökte Silvia Stockholm och sov över på Grand hotell. Silvia anlände till Arlanda maskerad i peruk, solglasögon och blommig schalet. För säkerhets skull eskorterades hon till limousinen bakom ett paraply. Hon

⁹ Mark Lippold. Silvias kamrat säger grattis. Kvällsposten, 1974-05-08. [Intervju med Roswitha von Benda.]

¹⁰ Björn Fremer. Kvällsposten, 1974-03-27.

och Carl Gustaf fotograferades visserligen när han körde runt henne i Stockholm i sin öppna Porsche men det var omöjligt att identifiera henne. Enligt en hovkälla skiftade Silvia med ett ögonblicks varsel mellan sitt vanliga frimodiga jag och sitt alter ego som förkrympt rysk gumma i schalet. De sågs också promenera hand i hand på Djurgården.

Efter bröllopet kryssade de i Medelhavet två veckor. De tog separata flyg till Milano den 14 augusti för att förvilla sina förföljare. I Milano möttes de ändå upp av ett antal fotografer som fångade dem hälsa på varandra, Silvia som vanligt förklädd till oigenkännlighet. Eftersom endast de närmaste berörda hade informerats om färdplanen misstänkte prinsessan Birgitta något sorts spionnätverk. Hursomhelst tackade fotograferna för sig när de var klara och Carl Gustaf och Silvia fortsatte till Genua där de steg ombord. De skall också ha tillbringat ett par dagar i Schweiz hos Carl Gustafs Sigtunavän Tore Bergengren. Det cirkulerade förlovningsrykten men annars var det tyst i tidningarna. Den 30 augusti var Carl Gustaf tillbaka i Stockholm.

Under hösten var Silvia på resande fot: Två gånger i Kanada, där nästa sommar-OS skulle hållas och hon skulle delta om det inte blev någonting med Carl Gustaf. Hon intervjuade blivande OS-värdinnor och ledde delegationer. Under veckosluten var hon oanträffbar, åtminstone för journalister. Hon försvann i sina gamla Volkswagen och var inte tillbaka förrän till måndag. Mestadels innebar detta att hon arbetade hemma. Kalabaliken när hon dök upp på fester var sådan att hon avstod från dem.

I mitten av december var Silvia återigen i Stockholm och de var ute på Stenhammar. Julen 1974 firade hon i Heidelberg med föräldrar, bröder och svägerskor. Annandagen körde henne Ralph till stationen där hon köpte en andra klass tur och retur till Klosters, Schweiz, där Hansi och prinsessan Birgitta hade ett hus. Carl Gustaf firade jul hos syster Desirée på Koberg. Den 30 december satt han för sista gången i konselj enligt den gamla regeringsformen. Samma kväll tog han flyget.

*

Silvia var värdinna för nyårsfirandet i Klosters som verkar ha avlöpt till full belåtenhet, dock inte de följande dagarna. Carl Gustaf var fortfarande inställd på att förhållandet skulle fortsätta i sin dåvarande halvhemliga form. Detta innebar i praktiken att de inte fick förekomma samtidigt i bild. Något sådant skulle kunna tolkas som ett officiellt förlovningsfoto. Hela byn var dock full med fotografer som väntade på prins Charles. Under tiden fotograferades även Carl Gustaf flitigt. Fotografiet verkar ha blivit en fix idé för samtliga parter. Expressen och Bild Zeitung hade inlett ett samarbete och Carl Gustaf hårdbevakades till den grad att han inte kunde vistas utomhus utan att fotograferna flockades kring honom. Silvia bodde inte i samma hus som de övriga men tillbringade sin vakna tid hos dem. Varje kväll hämtades hon av en svart limousin som körde tillbaka henne till den pension i närheten där hon bodde. Prinsessan Birgitta berättar:

Den svenske säkerhetschefen tog det hela med ro. När min bror lämnade huset för att åka någonstans hade han naturligtvis genast fotograferna i hämlarna, men säkerhetschefen såg alltid till att de uppehölls på vägen eller fick ett lockande villospår serverat för sig. Det förekom till och med att han i samråd med den lokala trafikpolisen såg till att arrangera rutinmässiga trafikkontroller som liksom av en slump drabbade alla fordon som följde efter det kungliga ekipaget. Och om polisen fick syn på kameror på sätena eller av andra skäl misstänkte att det kunde röra sig om

en fotografbil råkade kontrollen av just deras papper ta speciellt lång tid i anspråk. Under tiden kunde Carl Gustafs lilla kolonn försvinna ur sikte.

Men även fotograferna insåg värdet av samarbete. Medan en del följde efter bilen med min bror höll andra envist ställningarna utanför vårt hus i förhoppningen att något kunde tilldra sig där. Silvia var med andra ord återigen tvungen att ta till knep och lister. Carl Gustaf bodde naturligtvis i min lägenhet. Silvia var visserligen inkvarterad i samma hus, men i en annan lägenhet. Tack och lov var huset försett med ett garage i källarplanet, vilket underlättade flyktmanövrerna betydligt.

När Silvia lämnade huset låg hon alltid hopkrupen under en storrutig filt i baksätet på en bil körd av en civilklädd livvakt. På så sätt kunde hon träffa Carl Gustaf i en ensligt belägen skidbacke utan att någon lade märke till dem. Under hela Carl Gustafs skidsemester hade ingen i det stora pressuppbådet en aning om att Silvia också var närvarande i Klosters.

För oss vuxna var hela den här kurragömmaleken en tröttsam och besvärlig rutin, men mina barn älskade skådespelet och njöt av hemlighetsmakeriet i fulla drag. Min dotter Désirée var tio vid den tiden och tyckte alltsammans var "jättekul", medan pojkarna Carl Christian och Hubertus, då elva respektive sex, upplevde det hela som en spännande agenthistoria mitt i deras vardag.¹¹

Trots försiktighetsåtgärderna fotograferades faktiskt Silvia.

Expressenfotografen Kenneth Jonasson var beordrad till Klosters: Jag fick syn på en för mig okänd kvinna som jag kände på mig var hon. Jag ropade "Please turn around Silvia." Förskräckt vände hon sig om. Jag tog bilden. Sen rusade hon in i en Range Rover som stod bredvid. "Snabbt, kör mig till sjukhuset", sa hon. Jag träffade chauffören dagen efter. Han sa att han inte alls kände henne. Det var jävligt listigt gjort av henne. Kungen kom efter ner för backen. Han såg helt lugn ut. De hade väl gjort upp nån plan för hur de skulle agera om det dök upp en fotograf.¹²

Upplösningen var inte fullt så kul...

Tredje eller fjärde dagen gömde sig en hel armada av pressfotografer bakom en snövall som de byggt upp. När kungen dök upp i dörren ville alla komma först med sina kameror, det uppstod trängsel och villervalla, snövallen brast och framför kungens fötter hamnade en massa fotografer med vilt viftande armar och ben.

I det ögonblicket förlorade den annars så lugne och tillbakadragne kungen besinningen, blev ursinnig och började gå lös på sina plågoandar med knytnävarna. Det hade blivit en världsskandal om inte svåger Hansi av Hohenzollern gått emellan.

Scenen var så pinsam att Silvia tyst vände i dörren, packade och avreste samma dag.¹³

¹¹ [Prinsessan Birgitta] & König, 1997.

¹² Silviabilagan. Expressen, 1993-12-19.

¹³ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

Enligt en annan version blev Carl Gustaf rasande men behärskade sig.¹⁴ Silvia uttryckte det senare som att hon gillade Carl Gustafs humor men inte hans humör.¹⁵ Adjutanten Peter Forssman grillades försiktigt om deras känslor för varandra. Svaret var diplomatiskt: "När man sitter tillsammans med dem en kväll är det svårt att se hur allvarligt det egentligen är mellan dem. Vi får väl se." Kvällen den 6 januari var det fest och dagen därpå åkte Silvia tillbaka till Innsbruck. Det var mycket att förbereda till förolympiaden den 24 januari. Carl Gustaf stannade kvar till den 9:e då han och adjutanten återvände till Stockholm via Zürich. Det var tät dimma och det reguljära flyget vägrade lyfta. Carl Gustaf identifierade ett par affärsmän som han kände ytligt och fick skjuts i deras privatjet.

Omedelbart efter hemkomsten satte han sig med 1:e hovmarskalken Tom Wachtmeister (1931-2011) och presstalesmannen Sten Egnell (1907-1998) för att författa en protest mot hur han blivit behandlad av pressen. Även Wachtmeister och Egnell var irriterade eftersom hovet blivit nedringt av utländska journalister som undrat vad som egentligen försiggått i Klosters. Protesten stöttes och blöttes under flera timmar och blev förhållandevis diplomatiskt formulerad. Den offentliggjordes den 12 januari och var i stort sett en vädjan om att respektera Carl Gustafs privatliv. Wachtmeister fick med en formulering om att journalisterna inte behövde oroa sig eftersom "Kungen inte kunde förlova sig i hemlighet". Eftersom hovet hela tiden förnekade att Silvia befann sig i Klosters bemöttes protesten med öppet hån. Även den mest kungatrogne journalist ställde sig undrande; vad sysslade egentligen Carl Gustaf med? En opinionsundersökning gav dock Carl Gustaf rätt. 86 procent ansåg att pressen vid tillfället brutit mot god publicistisk sed.¹⁶

Under tiden försiggick saker även i Innsbruck. Expressens utrikesreporter Jussi Anthal hade uppmanats att producera något om Carl Gustafs svårfångade skogsrå. Anthal antogs ha bättre förutsättningar för uppdraget än de flesta eftersom han var stationerad i Wien och faktiskt behärskade tyska. Han fick en av sina österrikiska regeringskontakter att lägga så mycket press på Emmy Schwabe att hon kände sig tvungen att åtminstone ta emot honom. Anthal anlände till Innsbruck fredagen den 10 januari och eskorterades till Schwabes tjänsterum. Silvias tjänsterum låg en modul längre bort men kunde lika gärna ha legat på månen. Schwabe lade ut texten om hur utomordentligt synd det var om Silvia som aldrig fick någon arbetsro för dessa besatta journalister. Anthal kontrade med att ett ytligt porträtt av Silvias bakgrund och karaktärsegenskaper förmodligen skulle stilla den värsta nyfikenheten. Schwabe lämnade rummet för ett samtal med Silvia: "Efter några minuter återvände hon med en liten brunett, som gav mig ett vackert leende – det vackra leende som blivit så känt sedan dess. Silvia var klädd i höghalsad vit pullover, rödmönstrad sidensjal, röda skidbyxor och promenadskor. (I skidbacken var det gröna läderskinnbyxor och höghalsad grön pullover.) Hennes nätta figur var uppenbar, men ansiktet, de bländvita tänderna och de skrattfyllda ögonen tog all min uppmärksamhet."^{17,18} De kom överens om en intervju följande dag. Därefter måste Silvia ha ringt Carl Gustaf. "På kvällen satt jag i min hotellmatsal. Jag hade just beställt en wienerschnitzel, då telefonen ringde. Fröken Sommerlath ville annullera vårt sammanträffande följande dag. Vi talade en timme i telefon. Språket var tyska. Min wienerschnitzel stelnade. Silvia gick med på att hjälpa mig med porträttet om jag lovade att översätta artikeln innan jag

¹⁴ Vecko Revyn, 1975:5.

¹⁵ Helena Wiklund. Drottning Silvia i öppen hjärtig intervju. Svensk Damtidning, 1993:49.

¹⁶ Kvällsposten, 1975-01-15. [KvP:s "riksdag", en läsarpanel.]

¹⁷ Jussi Anthal. Sanningen om Silvia. Expressen, 1975-01-12.

¹⁸ Jussi Anthal. Jagad i OS-tider. Expressen, 1986-06-15.

ringde in den."¹⁹ Intervjun, sådan den nu blev, måste ha utgjorts av detta telefonsamtal eftersom Anthal klockan 10 dagen därpå infann sig på Silvias hotellrum med en färdig artikel på tyska som Silvia efter en del tvekan godkände.

– Är det inte alldeles för vackert?

– Nej, sa jag, kungen har tur.

– Men det är inte alls så säkert att jag gifter mig med honom. Jag skall fullfölja mitt kontrakt. Jag skall arbeta här ett år till. Mycket kan hända. Vem vet vad som händer och sedan står jag där som kungens gamla älskarinna och vad har jag för det?

Telefonen ringde. Det var pappa Walter Sommerlath. Pappan hörde att jag var där och bad sin dotter vara försiktig.

– Tala med pappa och lugna honom, sa Silvia.

Vi hade ett trevligt samtal. Pappan var överens med mig om att kungen hade stor tur om han vann Silvia.²⁰

Mycket av det som sedan traderats härrör ur det här telefonsamtalet med pappa Walther: Silvia var en intelligent, vacker, världsvan, kvick och slagfärdig idealist. En mogen hårt arbetande yrkeskvinna och oskuld som väntade på den rätte. En världsmedborgare med europeiskt huvud och sydamerikanskt hjärta. "Hon är en vuxen kvinna. Hon är den typen av kvinna som kan vara en god vän, en rar värdinna och en förstående kompis inom samma halvtimme." – "Förmodligen en mycket djupare person än Sveriges kung träffat bland sina svenska flickvänner." Silvia slog tydligen inte bara till en sträng hos manssläktet utan tio strängar på en gång. Framtida kommentarer från spinnsidan skulle inte vara fullt så smickrande.

Bild Zeitung avdelade därefter särskilda team för att leta reda på Silvia men hon hade gått under jorden, d v s satt hemma och pratade i telefon, bl a med föräldrarna, de brukade ha kontakt en gång i veckan då hon berättade hur hon hade det. Föräldrarna var även en eller två gånger på besök. I samtalen med föräldrarna vinnlade hon sig om en bekymmersfri ton, icke så med vännerna. Hon hade ett behov att prata av sig. Så småningom läckte information från dessa samtal och Silvia upphörde att anförtro sig. Hon fick flera samtal från Carl Gustaf som var djupt ångerfull över sitt uppträdande. Han hade mot sin vana anförtrott sig åt prins Bertil som gav honom ungefär detta råd: "Om du inte gifter dig med henne är du en idiot". Carl Gustafs adjutant Bengt-Herman Nilsson semestrade i Innsbruck en vecka i februari och träffade Silvia där. Kanske förklarade han Carl Gustafs situation för henne. Bengt-Hermans blivande hustru Cecilia hade fått anställning som OS-värdinna under vinterspelen och fungerade efter olympiaden som Silvias hovdam. Det finns dock ingen information om kontakterna dem emellan – hon var i alla fall inte underställd Silvia.

*

Resten av år 1975 ägnade sig Carl Gustaf och Silvia åt arbete, kärlekssemestrar och att träffa släkten inkl danska och norska kungahusen och Carl Gustafs släkting lord Louis Mountbatten. Silvia var i Sverige när två av Carl Gustafs vänner gifte sig. Hon deltog inte i vigselakten för att slippa fotografierna men smugglades in till bröllopsmiddagen efteråt och presenterades som fröken Lindqvist. Hon påstås (som Cleopatra!) ha smugglats in på slottet inrullad i en matta från kemtvätten. Kanske det. Den 11 maj var hon med Carl Gustaf i Monte Carlo. Carl Gustaf

¹⁹ Jussi Anthal. Jagad i OS-tider. Expressen, 1986-06-15.

²⁰ Jussi Anthal. Jagad i OS-tider. Expressen, 1986-06-15.

tittade på rallyt medan Silvia för att inte väcka uppmärksamhet låg på en säng på hotellrummet och tittade i taket. Lite tråkigt men ganska skönt.

Carl Gustaf hade året förut skaffat sig en labradorvalp ”Ruppie” men denne hade ett höftledsfel och skulle aldrig kunna jaga. Silvia smugglade in en ersättningsvalp som födelsedagspresent i sin axelväska. Carl Gustaf kallade den Ali efter boxaren Muhammed Ali, något som ett par år senare, som redan berättats, fick oväntade konsekvenser. Carl Gustaf såg till att Ali förekom på så många bilder som möjligt för att visa Silvia att hon aldrig var ur hans tankar. Hunden Ali var kanske nödvändig som försäkring. Om Carl Gustaf och vänkretsen lade i dagen en viss återhållsamhet när Silvia var närvarande är inte känt. När hon inte var närvarande kunde det i alla fall gå till så här:

Under sin tid som livvakt skrev han [Ola Selin, livvakt 1973-1980] dagbok varje dag. Han drar sig till minnes bland annat en mycket slipprig tillställning i Anderstorp i samband med en Formula 1-tävling [den 8 juni] 1975. Kungen hamnade efteråt på en middag där gästerna endast skulle sitta med lakan på sig. Två okända kvinnor fanns på plats som extra sällskap vid middagsbordet.

– Jag hade bara kalsonger och ett axelhölster på mig, berättar Ola Selin.

Efter den blöta middagen var det dags för gästerna att förflytta sig till swimmingpoolen och relaxavdelningen. Enligt Selin var kungens dåvarande adjutant mycket berusad. Han hoppade i med kostymen på sig och fick hjälpas hem av livvakterna.

– Vi bäddade ned honom och hängde upp kläderna på tork. Sedan gick vi tillbaka till festen.

Ola Selin hittade kungen i bastun. Där satt också Sven "Smokey" Åsberg som arrangerade F1-loppen i Anderstorp och en av "sällskapsdamerna" som försökte invitera kungen.

– Men han var inte intresserad, säger Ola Selin.^{21,22}

I augusti gjorde de en 10 dagars kryssning med strandhugg i Medelhavet. Det var tredje året i följd med samma segelbåt ”Silan” och inhyrd besättning. Första året var Anders Lettström med, andra året var det Tore Bergengren, tredje året var det Björn Kreuger. Kryssningarna brukade avslutas med ett besök hos Philippe Niarchos. 1975 besökte de semesterorten Costa Smeralda och regattan i Porto Rotondo. I Sverige bodde Silvia ofta hos Lettström på hans ställe Sköldnora kungsgård åt Norrtäljehållet. Lettström berättade efteråt om det intryck hon hade gjort på honom och hans syster med sin ”otroligt diplomatiska läggning och charm. Lätt som ett intet lyckades hon vinna ’tredje person’. Man frapperades också av hennes intelligens och så – naturligtvis – av att hon var så attraktiv.”²³ Under sommaren var det skärgårdsutflykter, ofta till vännen Anders Philipsons villa på Ingarö, och slottsfester. På Stenhammar kunde de vara för sig själva.

²¹ Ulf Lundén. Nya avslöjanden runt monarken: Vågade partyn och en asfull adjutant! Dala-Demokraten, 2010-11-02.

²² Sjöberg m fl, 2010. [Intervju med Ola Selin, livvakt 1973-1980.]

²³ Svenska Dagbladet, 1976-03-19.

*

En sådan här långdistanskurtis blir i längden mycket dyrbar. Silvia insisterade på att åtminstone betala tågresorna. Tar man emot för många gåvor förväntar sig givaren något i utbyte, oklart vad men säkert inte acceptabelt. Silvia hade sin stolthet:

Resan andra klass Stockholm – München tur och retur var dyrare än månadshyran – 474,80 D-mark förr året i juli.

En flygbiljett kostade i turistklass 1246 mark och Silvia Sommerlath med sin nettoinkomst på 1300 mark i månaden kunde inte betala så mycket.

...

Silvia Sommerlath lät sig inte bjudas och kungen respekterade det och beundrade henne för det.

Denne känsla för självrespekt och stolthet är ett utpräglat karaktärsdrag hos Silvia Sommerlath. Det ställde henne i särklass bland de många som hade förhoppningar på kungen. Utan tvekan spelade dessa karaktärsegenskaper in när kungen fattade det slutgiltiga avgörandet beträffande sitt äktenskap.

När Silvia t ex i juli 1975 tillbringade en vecka med kungen steg hon torsdagen den 21 juli 1975 klockan 10.41 ombord på snälltåget "Diplomat" vid Münchens centralstation.

Hon bar en askblond peruk över sitt mörka hår och dolde sina hasselnötsbruna ögon bakom jättestora glasögon.

Till Hamburg anlände hon klockan 18.15 och skyndade till plattformen från vilken Hamburgexpressen avgick kl 18.21 över Köpenhamn till Stockholm.

Hamburgexpressen skulle enligt tidtabellen anlända nästa morgon kl 8.44 i Stockholm – vilket innebar 22 timmars resa i en överfylld kupé. Men på så sätt sparade Silvia 152 mark.

Men Silvia for inte ända till Centralen utan lämnade tåget redan i Södertälje. Där väntade en taxi som körde henne till Brännkyrka, där en kunglig bil med civilklädd chaufför väntade att köra henne till Saltsjöbaden utanför Stockholm. Där väntade en båt [Green Beam] i hamnen. Klockan 10 startade den med Silvia ombord och styrde kurs mot Barnens ö i Stockholms skärgård.²⁴

Besöket på Barnens ö var hos Carl Gustafs dyklärare. Det var journalister där men Silvia gömde sig i kabyssen. Carl Gustaf hade tidigare under året avlagt sportdykarcertifikat på Tomtebodas dykarskola för blinda. Carl Gustafs slutprov var att dyka ned till skeppsvrakets Riksäppet (som förläste 1676 utanför Dalarö) och spika fast en bronsbricka att "kung Carl Gustaf inspekterade Riksäppet 25 juni 1975". Carl Gustaf hade tidigare bara dykt på 4 meters djup, nu blev det 20. Han hade med sig en filmkamera för att dokumentera begivelsen och tog med sig en bit av skrovet för att visa Silvia. Säkerhetspådraget var rigoröst. Polis och kustbevakning höll alla på 300 meters avstånd. Silvia hängde över relingen, följde Carl Gustafs dykning i minsta detalj och suckade över att hon relegerats till rollen av åskådare, till en idrotts- eller sjömansänka. Hon förutsatte sig att det aldrig skulle hända igen. Hovet var

²⁴ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

som vanligt oroligt för Carl Gustafs liv. Han hade därför handlovslina på sig. Stället blev därefter turistmål. Mängder med människor dök ned för att titta på bronsbrickan. Till slut stals den. Därefter var det Medelhavet. I slutet av augusti var de några dagar vid Fölskär i den Åländska skärgården.

Senare under hösten var Silvia på modevisning i Wien för att välja ut OS-värdinnornas olympiadutstyrelse. Det blev vita blusar, röda kostymer, röd cape och gul skidträkt.

*

1973 träffades Carl Gustaf och Silvia ungefär fem gånger. 1974 var det ett dussintal möten och 1975 ett tjugotal. Det finns inte detaljer om alla möten men Silvia introducerades: Först i vänkretsen och familjen, därefter i en vidare krets och i de nordiska kungahusen. Silvia charmade (nästan) samtliga och om Carl Gustaf någonsin tvekade om att hon var hans hjärtas dam fanns det alltid personer i hans omgivning som uppmanade honom att ta sitt förnuft till fånga. Någon bättre lämpad drottning än Silvia skulle han aldrig hitta. En person ur Carl Gustafs "inre cirkel", förmodligen Anders Lettström, fyllde i: "Det spelar egentligen ingen roll vad hon heter eller vilken form av furstlig börd hon har. Det väsentliga är att hon finns vid kungens sida och tydligen kommer att finnas där även i framtiden. Den här flickan är det bästa som hänt Carl Gustaf. Han har en respekt för henne som han aldrig visat någon av sina tidigare tillfälliga 'flickvänner'. Hon är klok, viljestark och mogen. Hon har aldrig varit bländad av Carl Gustaf på grund av hans konungsliga ställning. Hon fyller de oerhört starka krav som ställs på en blivande drottning av Sverige. Blir den här kvinnan Sveriges drottning, då kommer Sverige också att få en bra kung."²⁵ De som fortfarande tvivlade på förhållandet kunde få höra: "Här håller han på år ut och år in och ser inte åt någon annan än Silvia. En tjej som han hela tiden måste prata engelska med. Är det inte allvar så..."²⁶

Eftersom både Carl Gustaf och Silvia betraktar allting som har med känslolivet att göra som en privatsak är det svårt att beskriva vad de såg hos varandra. Carl Gustaf har vid ett tillfälle sagt: "Hon är så annorlunda." Oklart vad han avsåg. Man måste komma ihåg att Carl Gustaf inte var någon världsvan person. Hans manliga umgänge bestod mest av affärsmän och militärer. Hans kvinnliga umgänge bestod av skolkamrater, "innegänget" och fotomodeller från förorten. Ingen av dem hade några drottningambitioner. Knappt några andra ambitioner heller för den delen. Silvia var något helt annat. Långt senare påstod Carl Gustaf att han föll för hennes öppenhet och skönhet. Sedan kom han successivt att respektera henne för hennes kapacitet, värme, utstrålning, organisationstalang & förmåga att ta folk.²⁷ Efter ytterligare en tid upptäckte han henne vara "elastisk" – släppte man på trycket när hon var emot något sprätte hon tillbaka. Hon å sin sida föll för Carl Gustafs ärlighet: "Han är lojal, ärlig och missbrukar aldrig ett förtroende. Resten är hemligt..."²⁸ och "Han hade en härlig humor. Han såg de där små sakerna som var viktiga för mig. Alla år när vi måste gömma oss... Smyga... Det var hemlighetsfulla år, besvärliga, men härliga år."²⁹

Carl Gustaf verkar aldrig ha anförtrott sina känslor åt någon. T o m hans närmaste vän Anders Lettström verkar osäker: "Carl Gustaf var säkert inte bara såld på Silvias charmiga leende. Vad han behövde i sin omedelbara närhet var en människa om vilken han visste att hon var

²⁵ Extrabilaga om Carl XVI Gustaf. Allers, 1973:41.

²⁶ Helena Klein. Om Carl Gustaf & Silvia. Husmodern, 1975:4.

²⁷ Magnusson, 1999.

²⁸ [Fransk intervju med drottning Silvia.] I: Svensk Damtidning, 1993:27.

²⁹ Hurtig, 2010. [TV-intervju med drottning Silvia. Odaterad.]

hundraprocentigt lojal och ärlig. Och det är Silvia.”³⁰ Svensk Damtidning publicerade 1984 en artikel om Silvia och männen som kanske är klagörande:

Alla män som någon gång träffat drottningen brukar säga samma sak om henne: "Det var som om hon såg bara mig." För drottning Silvia har en förmåga att le mot människor – och då kanske särskilt mot män – på ett sätt som gör att de känner sig fullkomligt unika.

Var är det då som drottningen har som göra att männen faller som käglor för henne?

Ja, hennes ögon, hennes hårsvall, hennes godhet, att hon "inte heller är den hotfulla kvinnotyp som många män har svårt att klara av: den självständiga yrkesarbetande", hon är den goda hustrun, modern som tar sig tid med sina barn och inte lämnar in dem på daghem, hustrun som låter mannen komma först, som låter mannen bestämma, som inte ger sig ut och förverkligar sig själv genom karriär och utbildning, som satsar sin tid på familjen, de beundrar hennes långa vackra eleganta klänningar, det gnistrande diademmet, "hon blir något av sagans fé, en riktig sagodrottning, nästan som på bio", hennes osvenska charm och mjukhet, själva lågmäldheten i rösten, kvinnligheten, lyssnandet på andra, smidigheten i mötet med andra människor, drottningens feminina väsen, en utländsk främmande fågel, hennes anpassningsförmåga, att hon klarar kraven som ställs på henne, hon är en modern sagofigur, flickan av folket som gifter sig med prinsen eller kungen, lyssnar på folk, låter dem tala till punkt, man känner sig betydande, charmig och spirituellt, hon har landets tjugigaste och elegantaste kläder.³¹

Carl Gustafs presstalesman Jan Mårtensson beskrev saken på ett mera jordnära sätt: – Jag är imponerad av drottningens sensibilitet, naturlighet och älskvärda sätt. I en grupp på 25 samtalande människor kan hon upptäcka att den 26:e är blyg och utanför. Då manövrerar hon omärkligt in henne i sammanhanget.³²

Så småningom läckte även att "Carl Gustaf beundrar Silvia för att hon är så ordentlig och grundlig; hon fuskar aldrig bort en representationsuppgift. Han är också stolt över att ha en fru som kan vara bestämd när det behövs och inte drar sig för att säga sin mening. Carl Gustaf är också glad över hennes enorma lojalitet. Hon backar alltid upp honom. Silvia har gott omdöme, håller sig väl med omgivningen och kan spänna av i det privata."³³ Och hennes far: "Silvia, sade han, har nog alltid haft en sällsynt förmåga att glädjas, även åt de obetydligaste små saker. Hon skrattar mer medryckande än någon människa jag känner. Hjärtligt, utan att därför någonsin slå över. Silvia har ett så ljust och glatt väsen. Dessutom tror jag att hon äger en alldeles osedvanlig styrka."³⁴

Silvia kände sig en smula generad över allt oreserverat beröm och påpekade flera gånger att hon faktiskt hade ett häftigt temperament. Detta tolkades välvilligt som ett uttryck för hennes spansk-brasilianska bakgrund. Så småningom inflöt diffus information om att hon vid flera tillfällen blivit så topp tunnorrasande att föremålen därefter undvikit henne.

*

³⁰ Okänd källa, 1976. [I samband med bröllopet.]

³¹ Anders Jährner. Därför faller männen för drottning Silvia. Svensk Damtidning, 1984:19.

³² Expressen, 1979-06-05.

³³ Svensk Damtidning, 1983:8.

³⁴ Svensk Damtidning, 1978:36.

Ambitionen att fånga Carl Gustaf och Silvia samtidigt på bild ledde till en kort period av paparazzi-fotografering med teleobjektiv, första gången något sådant förekom i Sverige. Jag har hittat tre tillfällen 1974-1975: Från Stenhammar, från Solliden och från den norska vintersportorten Gudbarandsdalen:

Det var de norska lokaltidningarna som först kände igen kungen och hans sällskap i Golå tio mil från Lillehammer. [Carl Gustafs vän] Tore Bergengrens släkt har en lyxvilla i utkanten av sportanläggningen här. Kungen och hans vänner hade några lugna dagar innan de upptäcktes. Sen kom fotograferna och journalisterna. En tidning lyckades verkligen få några bilder på kungen och Silvia tillsammans. Då hade han gömt sig under en gran 40 meter från den privata sportvillan. Här låg han och väntade i tre timmar i fem graders kyla på att få bilden på kungen och hans vän.

Det utbröt lite panik bland de andra fotograferna när ryktet om att en kvällstidning "lyckats" spred sig. En konkurrent skulle göra om bedriften under granen. Han smög sig dit, men upptäcktes av kungens vänner. Dörren öppnades och tre upprörda män tog upp jakten på en flyende fotograf. De hann ifatt honom. En filmade, en ställde sig på hans skidor och alla begärde att få hans filmrullar. Männens fick rullarna och den frusne fotografen kunde ge sig iväg.

Men då upptäckte kungens vänner ännu en fotograf smygande kring deras hus. – Där är en till, ropade de. Fotografen flydde, men vännerna var mer vältränade och hann ikapp honom. – Jag är ganska stor, förklarade den kungavän som ställde sig på fotografens skidor och begärde alla filmrullar. Fotografen plockade fram sina rullar och slapp känna på innebörden av vännens storlek. – Varför ligger ni här och trycker i buskarna, varför kommer ni inte fram i stället och ber att få ta bilder, förklarade kungens vänner.

Det här hände på påskafton [1975-03-29]. Nästa dag blev det alltså tid för officiell fotografering [av Carl Gustaf]. Hundratals bilder hade tagits. Det var då det hände. Fotograferna från kvälls- och veckotidningar skulle just ge sig iväg, när dörren till den norska stugan öppnades och en flicka förbryllande lik Silvia steg fram. Hon var klädd som Silvia. Och här klev hon ut framför näsan på alla fotografer, som offrade veckor på att jaga en bild på kungens flickvän, om det så var på flera hundra meters avstånd. Flickan rodnade inför alla kameror som surrade. Hon spände på sig skidorna och innan någon riktigt hunnit fatta vad som hände gav sig kungen och den Silvia-klädda flickan iväg i skidspåret. Snön var för djup, varje ansats till förföljdes av fotograferna i lågskor var meningslös.

– Vem var hon? Adjutanten svarade att alla som var med kungen på skidsemestern ville vara anonyma. I dag vet vi. Flickan som klädde ut sig i kungens flickväs kläder heter Peggie Kirsipuu. Hon är apotekstekniker vid Serafimerlasarettets sjukhusapotek i Stockholm och flickvän till kungens gode vän Tore Bergengren. [Bergengren fick idén när Peggie på Roms flygplats togs för Silvia.] Och efter det här skämtet fick alltså kungen och hans vänner vara ifred. Inga fotografer låg längre och frös under granarna på tomten och inga teleobjektiv riktades mot dem som gick ut ur sportvillan. Kungen, Silvia, Peggie och deras vänner lämnades ensamma. Det var visserligen två dagar före första april, men den här gången blev det lite andra proportioner i jakten på bilder av kungen och en flicka i grå skidress och örhängen.³⁵

³⁵ Eva Tivell. Kungens för tidiga aprilskämt. Lektyr, 1975:19.

En av journalisterna var Lars Klint. Denne polisanmälde Carl Gustaf och hans sällskap (bland dem Anders Lettström) för att ha slagit ned Kvällspostens två fotografer och tilltvingat sig deras filmrullar. Carl Gustafs adjutant Åke Lundin anmälde i sin tur journalisterna för intrång och ofredande. Det slutade med att filmrullarna lämnades tillbaka.³⁶

Trots uppbådet fotografer är det sparsamt med bilder från Silvias tid i Innsbruck. Hon ville inte fotograferas och hade vid det laget en sådan position att hon kunde kräva att fotografen lämnade tillbaka filmen. Det inträffade åtminstone en gång när hon fotograferades tillsammans med borgmästaren Alois Lugger. Hon var t o m hos stadens passfotograf och återkrävde negativen till sin legitimation.

³⁶ Lars Klint. Min relation till kungahuset. Kvällsposten, 2011-06-09.